

Studeerbaarder? Moeilijker!

Arnoud van der Wel

Als docent vraag je je wel eens af waar je staat met het niveau van je vak. Enerzijds zijn er altijd wel weer meer verbanden en inzichten die je wilt overbrengen. Je hebt vaak de neiging je vak groter en moeilijker te maken. Anderzijds word je geconfronteerd met soms bedroevend lage slagingspercentages en vraag je je af of je niet te veeleisend bent. Soms bieden tien of twintig jaar oude tentamens een beetje houvast, en kun je kijken of het vroeger inderdaad allemaal zo veel 'beter' was. De studenten zelf zijn vooral heel pragmatisch: 'Is dit tentamenstof?', vragen zij zich af. Zo niet, dan besteden ze hun kostbare tijd er niet aan. Het is een zeer calculerende houding: hoeveel inspanning kost het en wat levert het me op? De geoefende studenten kunnen dit vaak vrij aardig en halen dan ook veel zessen en weinig vijven. Maar er doet zich een opmerkelijk verschijnsel voor: hoe meer je eist van de studenten, hoe meer ze lijken te presteren. Heet je vak 'moeilijk' te zijn, dan zetten ze zich er harder voor in om zo (als je vak z'n reputatie waarmaakt) met ongeveer hetzelfde slagingspercentage te eindigen. Eigenlijk is het niet verwonderlijk: studeren is duur, dus er wordt zorgvuldig met de schaarse tijd omgesprongen om zo met minimale inspanning de eindstreep te halen. De belangrijke vraag (die niet vaak gesteld wordt) is: wat is het niveau dat je dan bereikt hebt?

Op een wat grotere schaal hebben

ook opleidingen te maken met vragen over het niveau. Ze bevinden zich tussen twee vuren. Van overheidswege worden ze onder druk gezet om toch maar vooral de gemiddelde studieduur kort te houden, anderzijds bewaken de toekomstige werkgevers van de afgestudeerden het niveau. Zij trekken aan de bel als de afstudeerders te kortschieten. Als opleiding moet je een koers daartussen varen. Overtreffen je afstudeerders de verwachtingen, dan heet je een 'goede' opleiding te zijn; het tegenovergestelde kan natuurlijk ook. Maar je spiegelen aan headhunters en hun verwachtingen, die vrolijk met de conjunctuur op en neer jojoën, is niet de beste zelftoets die je je kunt wensen. En zelfs als je het niveau van je opleiding naar tevredenheid kunt meten, blijft het de vraag welk niveau je dan na zou moeten streven. Al te vaak wordt er een heel minimalistische insteek gekozen: Niemand klaagt en we doen niet onder voor de collega's van andere universiteiten, dus het zal wel 'goed genoeg' zijn. Toch verdient het niveau in Nederland meer aandacht, zeker in de context van de teruglopende interesse voor technische opleidingen.

Ik herinner me vakken in mijn studie waar het volstond om een haastig in elkaar geflanst (maar uiteraard keurig vormgegeven) verslagje in te leveren, in ruil waarvoor je een cijferbriefje met een negen op kon halen. Bij andere vakken ging het geheel anders. Er was een mondeling tentamen waar ik

(ondanks het vriendelijk aangeboden kopje koffie) inhoudelijk helemaal doorgezaagd werd over de stof en na afloop in niet mis te verstane bewoordingen te horen kreeg dat ik nog maar eens goed verder moest studeren. Ik kon over een maand terugkomen om het nog een keer te proberen. Uiteindelijk heb ik voor dat vak een zes gehaald, maar het was een cijfer dat ergens voor stond. Het was 'voldoende' en afkomstig van juist die docent is het nog altijd een cijfer waar ik trots op ben. Ik heb immers zijn vak met voldoende resultaat afgerond.

Iedere student kan wel een opleiding vinden die hij met voldoende resultaat af kan ronden. Maar hij zou er goed aan doen zich af te vragen of het voltooiën van juist die opleiding wel de moeite waard is. Diploma's uitdelen doen opleidingen allemaal. Maar in deze tijd van kleurenlaserprinters en internetdiploma's moeten ze er voor waken dat wat ze uitdelen nog ergens voor staat. Dat 'studeerbaarheid' (want wie is er nou tegen studeerbaarheid?) niet synoniem wordt met slaaggarantie. Dat de inspanningsverplichting niet komt door het rooster, een presentielijst of een andere schoolse truc, maar door de zelfverantwoordelijkheid van de studenten. Het is immers 'de moeite waard'. Opleidingen zouden zich moeten durven differentiëren op basis van niveau. Het zou een goede zaak zijn als er in Nederland een universiteit was die het lef had op te staan en te zeggen: 'Kom bij ons studeren, want wij zijn de moeilijkste!' Het zou wel eens een onverwacht duurzame wervingskreet kunnen worden.

Arnoud van der Wel is AIO bij de leerstoel IC-Design van de UT.